YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

27 päivänä lokakuuta 2005 *

Asiassa C-525/03,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 16.12.2003,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään X. Lewis, C. Loggi ja K. Wiedner, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. Fiengo, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J. Makarczyk (esittelevä tuomari), C. Gulmann, R. Schintgen ja J. Klučka,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.4.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.6.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio pyytää kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimustentekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/36/ETY (EYVL L 199, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 13.9.2001 annetulla komission direktiivillä 2001/78/EY (EYVL L 285,

s. 1; jäljempänä direktiivi 93/36) ja julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2001/78 (jäljempänä direktiivi 92/50), sekä EY 43 ja EY 49 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on 24.7.2002 antanut kiireellisistä toimenpiteistä metsäpalojen torjuntaa varten ilmasta käsin Italian alueella Presidente del Consiglio dei Ministrin määräyksen nro 3231 (GURI nro 177, 30.7.2002, s. 42; jäljempänä riidanalainen määräys) 1 §:n 2 momentin ja 2 §:n 1–3 momentin, joiden mukaan yksityisten neuvottelumenettelyjen käyttäminen on sallittua julkisia tavaranhankintoja ja palveluhankintoja koskevista yhteisön direktiivien säännöksistä ja erityisesti direktiivin 93/36/ETY III ja IV osastossa ja direktiivin 92/50/ETY III ja V osastossa säädetyistä julkistamista ja osallistumista koskevista yhteisistä säännöistä poiketen hankittaessa metsäpalojen torjunnassa käytettäviä lentokoneita ja tulipalojen sammutuspalveluja ja joiden mukaan tällaisia menettelyjä on mahdollista käyttää myös hankittaessa teknistä laitteistoa ja tietojenkäsittelylaitteita sekä radiolähettimiä ja radiovastaanottolaitteita, ilman, että yksikään näistä yhteisistä säännöistä poikkeamiselle lainsäädännössä asetetuista edellytyksistä on täyttynyt ja joka tapauksessa takaamatta millään tavoin sitä, että hankinnasta ilmoitettaisiin suoraan siten, että mahdollisia tarjoajia voitaisiin kilpailuttaa keskenään.

Tosiseikat

2 Riidananalainen määräys annettiin 31.10.2002 asti voimassa olleen hätätilan julistamisesta koko Italiaan metsäpalojen sammuttamiseksi ilmasta käsin 28.6.2002 annetun Presidente del Consiglio dei Ministrin asetuksen nojalla (GURI nro 161, 11.7.2002, s. 4).

3 Tällä määräyksellä annettiin Corpo forestale dello Statolle (Italian metsänvartijat; jäljempänä Corpo Forestale) valtuus yhtäältä hankkia ilma-aluksia metsäpalojen sammuttamiseksi "yksityisiä neuvottelumenettelyjä käyttämällä poiketen [kyseisen

määräyksen] 4 §:n säännöksistä", eli etenkin kansallisesta lainsäädännöstä, jolla on pantu täytäntöön direktiivit 92/50 ja 93/36, ja toisaalta hankkia samoin yksityisiä neuvottelumenettelyjä käyttämällä yhteydenpitoon metsäpalojen sammuttamisessa käytettyjen ilma-alusten kanssa tarvittavia radiovastaanottolaitteita. Se mahdollisti muun muassa sen, että Dipartimento della protezione civile (väestönsuojeluosasto) hankkii yksityisiin neuvotteluihin turvautumalla laitteet teknologisten ja viestintäteknisten voimavarojensa vahvistamiseksi sekä hankkii ja toteuttaa metsäpalojen ilmatorjunnan vaatimia palveluita.

4 Ministero delle Politiche agricole e forestali (Italian maa- ja metsätalousministeri) hyväksyi 28.10.2002 asetuksen nro 1619/2002, jolla hyväksyttiin ja saatettiin täytäntöönpanokelpoiseksi Agusta SpA -nimisen yhtiön kanssa mainitussa määräyksessä tarkoitettuja yksityisiä neuvotteluja käyttämällä tehty sopimus kahden helikopterin, niitä seuraavien laitteistojen, teknisen avun, varaosien ja kaiken muun näiden helikopterien toiminnalle välttämättömän hankinnasta.

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

5 Komissio katsoi, että riidanalaisen määräyksen säännökset, joissa annetaan valtuus hankkia tavaroita ja palveluita neuvottelumenettelyä noudattaen tapauksissa, joista ei ole säädetty direktiiveissä 92/50 ja 93/36, ovat vastoin viimeksi mainittuja sekä EY 43 ja EY 49 artiklaa, ja vaati 19.12.2002 päivätyllä kirjeellään Italian tasavaltaa esittämään huomautuksensa väitetystä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä yhden kuukauden määräajassa.

6 Koska komissio ei ollut tyytyväinen Italian hallituksen vastauksena mainittuun kirjeeseen esittämiin huomautuksiin, se osoitti Italian tasavallalle 3.4.2003 perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet yhden kuukauden kuluessa sen tiedoksi antamisesta ja erityisesti kumoamaan tai muuttamaan tietyt riidanalaisen määräyksen säännökset sekä kumoamaan ja poistamaan näiden säännösten nojalla julkisten hankintasopimusten tekemiseksi toteutetuilta toimilta ja toimenpiteiltä kaikki vaikutukset sekä siinä tapauksessa, että hankintasopimukset on jo tehty, keskeyttämään niiden toimeenpanon.

7 Koska Italian tasavallan vastaukset perusteltuun lausuntoon eivät vakuuttaneet komissiota, se päätti nostaa käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

8 Aluksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi oikeuskäytäntönsä nojalla tutkia viran puolesta, täyttyvätkö EY 226 artiklan edellytykset jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen nostamiselle (ks. etenkin asia C-362/90, komissio v. Italia, tuomio 31.3.1992, Kok. 1992, s. I-2353, 8 kohta ja asia C-439/99, komissio v. Italia, tuomio 15.1.2002, Kok. 2002, s. I-305, 8 kohta).

9 Tältä osin merkitystä ei ole sillä, että Italian tasavalta on istunnossa esitettyyn kysymykseen vastatessaan katsonut, että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi, vaikka se vastineessaan oli väittänyt, että mainitulta kanteelta puuttuu kohde sillä perusteella, että riidanalaisen määräyksen kaikki vaikutukset olivat lakanneet ennen kuin komissio riitautti sen laillisuuden tai vaati sen kumoamista.

10 Merkitystä ei ole myöskään sillä seikalla, että Italian tasavalta ei ole tunnustanut sitä väitettyä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä, mihin komissio on myös vedonnut istunnossa kanteensa tutkittavaksi ottamisen tueksi, sikäli kuin jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely perustuu objektiiviseen toteamiseen, että jäsenvaltio ei ole noudattanut perustamissopimuksen tai johdetun oikeuden mukaisia velvoitteitaan (ks. etenkin asia C-71/97, komissio v. Espanja, tuomio 1.10.1998, Kok. 1998, s. I-5991, 14 kohta ja asia C-83/99, komissio v. Espanja, tuomio 18.1.2001, Kok. 2001, s. I-445, 23 kohta).

11 Aluksi on todettava, kuten tuomioistuimeen toimitetussa kannekirjelmässä todetaan, että käsiteltävänä olevassa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa kanteessa rajoitutaan riidanalaisen määräyksen 1 §:n 2 momenttiin ja 2 §:n 1–3 momenttiin eikä siinä aseteta kyseenalaiseksi mainitun määräyksen nojalla hyväksyttyjä myöhempiä hankintoja, joihin on kuitenkin nimenomaisesti viitattu perustellussa lausunnossa.

12 Toiseksi on muistettava, että komission tehtävänä on yhteisön yleisen edun mukaisesti EY 226 artiklan toisen kohdan mukaista toimivaltaansa käyttäessään huolehtia viran puolesta siitä, että jäsenvaltiot noudattavat perustamissopimusta ja toimielinten sen nojalla toteuttamia toimenpiteitä ja saada vahvistetuiksi niistä johtuvien velvollisuuksien mahdolliset noudattamatta jättämiset niiden lopettamiseksi (ks. vastaavasti asia C-431/92, komissio v. Saksa, tuomio 11.8.1995, Kok. 1995, s. I-2189, 21 kohta ja yhdistetyt asiat C-20/01 ja C-28/01, komissio v. Saksa, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. I-3609, 29 kohta).

13 Tältä osin EY 226 artiklan toisen kohdan sanamuodosta itsestään seuraa, että komissio voi nostaa yhteisöjen tuomioistuimessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen vain, jos valtio, jota asia koskee, ei noudata perusteltua lausuntoa komission asettamassa määräajassa (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomio 31.3.1992, 9 kohta).

14 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, on otettava huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se oli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä (ks. erityisesti em. asia komissio v. Italia, tuomio 31.3.1992, 10 kohta; asia C-173/01, komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2002, Kok. 2002, s. I-6129, 7 kohta ja asia C-114/02, komissio v. Ranska, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. I-3783, 9 kohta).

15 On todettava, että riidanalaisen määräyksen kaikki oikeusvaikutukset olivat lakanneet 31.10.2002, johon saakka koko Italian alueelle oli julistettu hätätila 28.6.2002 annetulla Presidente del Consiglio dei Ministrin asetuksella, koska tämän määräyksen soveltamisaika rajoittui mainitussa asetuksessa vahvistettuun määräaikaan.

16 Riidanalainen määräys, joka ei ollut enää voimassa 1.11.2002, oli näin ollen menettänyt kaikki vaikutuksensa ennen perustellussa lausunnossa määrätyn määräajan päättymistä ja myös ennen virallisen huomautuksen lähettämistä. Sikäli kuin se koskee vain tätä määräystä, käsiteltävänä olevassa kanteessa väitetty Italian tasavallan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen ei ole ainakaan voinut enää jatkua mainitun määräajan päättyessä.

17 Edellä esitetystä johtuu, että komission kanne on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

18 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. On todettava, että Italian tasavalta ei ole vaatinut komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Näin ollen kumpikin osapuoli vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) Komissio ja Italian tasavalta vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset